

דתישכונע

פרשת במדבר, תשע"ט, מספר 1320

לך, לך למדבר הדרכים יובילו... לארץ ישראל

יוסף שרביט

אותנו כיצד לגשר על הפער שבין הכמות הא-פרסונלית ("מספר") לאיכות הפרסונלית ("שמות"); בבחינת, "הכלל שהוא צריך לפרט והפרט שהוא צריך לכלל", ובבחינת קולקטיביזם ואינדיבידואליזם המשמשים בסימביוזה. מלאכת המפקד אינה "סטטיסטיקה", כי אם מלאכת זיהוי כל אדם בזהותו ובייחוסו. המפקד נועד לבאר אם הנספר שייך וראוי להשתייך לכלל ישראל ולכנסת ישראל, ובכך לחבר בין שארית (הפליטה) לראשית (האומה) ("והיה שארית יעקב", מ' ו:א). אולי לכך כיוון הנביא הושע בהפטרתו, באומרו: "וְהָיָה מִסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יֹאמַר לָהֶם לֹא עָמִי אַתֶּם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי אֵל-חַי" (ב:א).

המשפחה והשבט הם התא היסודי של כלל ישראל המתחדש לכדי הוויה קונקרטיית בארץ ישראל. ועל כן, שוב ושוב תיפקדנה המשפחות בישראל, ושוב ושוב יצוינו השבטים ויודגש ייחודם, הן בפרשתנו והן לאורך כל ספר במדבר. זו גם הסיבה לרגישות הכתוב ביחס למשברים הפוקדים את המשפחה לאורך הליכתנו במדבר. הדאגה העקבית היא כי תשכונה הטהרה והקדושה במשפחה העברית. ועל כן, באמצע סידורם של השבטים, במסעותיהם במדבר, יהיה שבט לוי, שנועד ללוות, משחר לידתו,² את

מדבר אינו ישימון, כפי שנגה הראובני הקפיד להדגיש: בו מדברים את הצאן ובו מתקיימת רעיית הצאן, בשל הצמחייה העבותה. ועל כן, נכון יהיה יותר להתייחס למדבר סיני כחיץ שבין "בית עבדים" ל"ארץ ישראל", בין "תורה מסיני" ל"תורה מציון",¹ וכפרוזדור בין הוויה גלותית מרוסקת להוויה של כלל ישראל המתחדש בארץ ישראל. המדבר מכשיר את הקרקע למנהיגות, לנבואה ולמקדש (דָּבָר, דִּבּוּר, דְּבִיר). "דור המדבר" הינו "דור דעה" – דור ביניים, שדעתו הגבוהה מתעצבת ומתגבשת אלי ארץ חפץ. למי שתהה לאחר "מלחמת ששת הימים" מדוע זכינו למאורע תנכ"י שכזה באמצע המאה העשרים, השיב הרב צבי יהודה הכהן קוק: "השואל והתוהה אינו יודע מי אנחנו: אנו אחרוני האחרונים וראשוני הראשונים..."

המפקד העברי אינו "ספירת מלאי" בעלמא של בני אדם. המפקדים הנערכים בחודש השני, בשנה השנייה לצאתנו ממצרים, נועדו לשוות למניין של ישראל את התכליות הסופיות של השראת שכינה בישראל ועריכת מפגש בלתי אמצעי בין הנבראים לבין מי שאמר והיה העולם. ועל כן, האופן שבו סופרים את ישראל הוא "במספר שמות", דהיינו בתהליך דיאלקטי שבו הגופים הם הנספרים והנשמות הן הקרויות בשם. "חומש הפקודים" מלמד

* ד"ר יוסף שרביט, המחלקה לתולדות ישראל ויהדות זמננו ע"ש ישראל וגולדה קושיצקי.

¹ מבוסס על משנת הרב י.ל. אשכנזי (מניטו). ראו ספרי: עבריות ומעבר לה – דיוקן אינטלקטואלי של הרב י.ל. אשכנזי (מניטו), אדרא, תשע"ט.

² "וַתֵּהָר עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַתֹּאמֶר עֵתָּה הִפְעַם יִלְוֶנָה אִישִׁי אֵלַי כִּי יִלְדֹתִי לוֹ שְׁלֹשָׁה בָּנִים עַל כֵּן קָרָא שְׁמוֹ לְוִי", בר' כט:לד.

כל המקומות שהכעיסו לפני המקום ...
והזכירם ברמז מפני כבודן של ישראל"
(דברים).

כמה חשיבות, כמה חיבה, כמה
השראה והדרכה לימינו אנו...

הדף השבועי מופץ בסיוע קרן הנשיא
לתורה ולמדע, ומופיע גם באתר המידע של
אוניברסיטת בר-אילן בכתובת:

<http://www1.biu.ac.il/parasha2>

כתובת דוא"ל של הדף: dafshv@mail.biu.ac.il

ניתן לפנות לכתובת זו ולקבל את הדף מדי שבוע בדוא"ל.

 [הדף השבועי - אוניברסיטת בר אילן](#)

יש לשמור על קדושת העלון

עורך: ד"ר צבי שמעון
עורכת לשון: רחל הכהן שיף

התגבשותו של כלל ישראל. שבט לוי, שלא
חטא בחטא העגל, הופרש לעבודת הקודש,
המשכן והמקדש, ולכן הוא מסמן את היעד
המרכזי להשראת השכינה בישראל.

שבט לוי שרוי במתח מסוים; מחד
גיסא, הוא מלווה את השבטים לכדי
אחדות מיוחלת, ומהווה **בסתר עליון**
השבט השלושה-עשר (כמניין "אחד")
המבטיח את אותה אחדות, שכן במלאכת
אחדות האומה שוכנת אחדות ה'.

מאיך גיסא, קיימת בו סכנת היבדלות
ופרישה מכלל ישראל, והפיכתו ל"קהילה
נפרדת". משום כך, על שבט לוי לשאוף
להפוך לדגל ולא למגזר, לנישא מעם ולא
למתנשא על העם.

בנוסף, על שבט לוי ללוות את
השבטים ב"מדבר העמים", מבלי להאפיל
על רבגוניותם, ועל ריבוי הזהויות, בימי
שיבת ציון. ועל כן, על שבט לוי לפנות את
מקומו לשבט בנימין באמצע נחלות
השבטים בארץ ישראל: "לְבַנְיָמִן אָמַר יְדִיד
ה' יִשָּׁפֵן לְבֶטַח עָלָיו חֶפֶף עָלָיו כָּל הַיּוֹם וַיִּבֶן
כְּתֻפֵּי שֹׁכֵן" (דב' לג:יב). אין זו משימה
קלה לשבט לוי: היא אף קשה יותר
מהמשימה הראשונה.

ד"ר יעקב גורדין, אבי האסכולה
הפריסאית לחכמת ישראל לאחר מלחמת
העולם השנייה, ומורו האשכנזי הראשון
של מניטו על אדמת צרפת, נהג לומר דבר
שבמבט ראשון נראה פרדוקסלי, ואט אט
מתחווך כקוהרנטי עד מאוד: **בעם הנבחר**
טמון ייעודו האוניברסאלי. תובנה זו
חוברת לדברינו הראשונים ולמהלך עקבי
של פירוש רש"י בתחילת כל חומש – **ציון**
חיבתם וכבודם של ישראל: "ובשביל
ישראל שנקראו ראשית" (בראשית);
"להודיע חיבתן שנמשלו לכוכבים"
(שמות); "לשון חיבה, לשון שמלאכי שרת
משתמשין שנאמר 'וקרא זה אל זה"
(ויקרא); "מתוך חיבתן לפניו מונה אותם
כל שעה" (במדבר, בפרשתנו); "ומנה כאן